

KULTURA IN DOSEŽKI RIMLJANOV

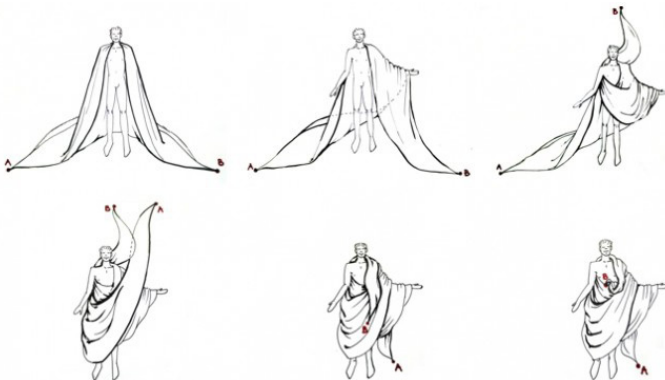
1. Obleka in hrana

Ljudje so se v rimskem svetu ločili tudi po oblačilih in prehrani. Tako moški kot ženske so nosili

		12	7		5

, preko teh pa druga oblačila. Natančno je bilo določeno, kaj so lahko oblekli – togo so lahko nosili le moški, svobodni rimski državljani, stolo le poročene ženske. Moda in pravila le-te pa so se skozi stoletja spreminjala.

Bogati Rimljani so si lahko privoščili zapleteno pripravljene kuharske umetnije, obogatene z različnimi začimbami, med katerimi sta prevladovala poper in med. Revnejši so jedli preprostejšo hrano – žitne kaše, sadje in zelenjavo. Tako bogati kot revni pa so glavni obrok zaužili pozno popoldan oziroma zvečer. Vino, ki so ga Rimljani pili, so vedno mešali z vodo.

Obleci si togo. Vir: Mestni muzej Ljubljana.

2. Jezik

Jezik Rimljanov je bila latinščina. Izobraženi ljudje v imperiju so morali poleg latinščine obvladati tudi

	14		4	7	12	

, jezik občudovanega, kultiviranega naroda. Rimska literatura je skoraj izključno napisana v klasični latinščini – umetnem, zelo stiliziranem jeziku, ki ga Rimljani v vsakdanjem življenju niso govorili. Uporabljali so t. i. vulgarno latinščino, ki se je precej razlikovala od klasične v slovnici in v besednem zakladu.

Iz latinščine so se razvili številni evropski jeziki – italijanščina, španščina, portugalščina, francoščina, vplivala pa je tudi na angleščino.

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
 πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσε·
 πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,
 πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγιστα θν ἀκάτα θυμῶν,
 ἀρνύμενος ἥν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἑταίρων.
 ἀλλ' οὐδ' ὡς ἑτάρους ἐρώσαστο, ἱέμενός περ'
 αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ἔλοντο,
 νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ἰπέρियोσ ἠελίοιο
 ῥῆθιον αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφειλετο νόστιμον ἦμαρ.

Začetek Homerjeve Odiseje.
 Vir: <http://en.wikipedia.org>.

Cesar Avgust, Vatikanski muzeji.
 Vir: <http://en.wikipedia.org>.

3. Rimska umetnost

Rimska umetnost vključuje arhitekturo, slikarstvo, kiparstvo in mozaike. Rimljani so navdih za umetnost iskali predvsem pri Grkih. V Rim so pripeljali mnoge grške umetnine, po vzoru katerih so nato izdelovali svoje. Ohranjeni so številni

	7		7

, ki so krasili rimske domove, mesta in palače. Rimsko stavbarstvo je bilo vir navdih za kasnejšim arhitekturnim in umetniškim stilom. Včasih se kot del rimske umetnosti obravnava še drobna umetnost, npr. izdelovanje nakita, gem in rezbarije v slonovini.

4. Arhitektura

Med najpomembnejšimi arhitekturnimi tipi, ki so jih prvič uvedli Rimljani, so terme, bazilike, amfiteatri in slavoloki. Uporaba dveh pomembnih novosti,

	14			

Pont du Gard, Nîmes. Vir: <http://en.wikipedia.org>.

ter kupol, je Rimljanom omogočila gradnjo obokanih stropov brez tramov. Z obokanimi stropi so pokrivali velike javne zgradbe in akvadukte. Za vezivo pri gradnjah so začeli uporabljati cement – mešanico apna in vulkanskega peska. Iznašli so tudi za takrat prav revolucionaren gradbeni material, beton. Uporabljali so ga za oboke in kupole, kjer se je hitro strdil in brez pokanja prenašal velike obremenitve.

5. Rimska literatura

Izobraženi Rimljani so veliko pisali v grščini. Latinska literatura (zgodbe, pesmi, gledališke igre in drugi teksti, napisani v latinščini) se je začela šele v 3. stol. pr. n. št. Znane rimske avtorje prebiramo še danes: filozofa Cicera, zgodovinarja Tacita, dramatika Plavta in Terencija, pesnike Lukrecija, Katula, Horacija, Tibula, Propercija, Ovidija in Marciala, romanopisca Petronija in Apuleja ter epika Vergila, ki je ustvaril največji rimski ep

Vergil med muzama Klio (muza zgodovine) in Melpomeno (muza tragedije).
 Tunizijski mozaik, BarDO Museum.
 Vir: <http://en.wikipedia.org>.

5	12	5	7		

.

Trg svetega Petra v Rimu. Foto: David Illiff. Licenca: CC-BY-SA 3.0. Vir: <http://en.wikipedia.org>.

6. Rimska religija

Rimljani so častili številne bogove, ki so jih prevzeli od Grkov in Etruščanov ter jim nadeli svoja imena. Doma so na hišnih oltarjih, lararijih, častili hišne bogove, lare. Pred njimi so vsako jutro molili in jim darovali. Poleg domačih bogov so častili sveto trojico z rimskega griča Kapitola – Jupitra, Junono in Minervo. Rimski religiozni svet je bil dokaj naklonjen tudi do bogov drugih ljudstev. Bogove so častili s procesijami, petjem in žrtvovanjem predpisanih živali in rastlin. Od 1. stoletja dalje se je po imperiju začelo širiti

, ki je postalo v 4. stol. državna vera, poganski bogovi pa so bili kmalu povsem potisnjeni v ozadje.

Konjeniški kip Marka Avrelija na Kapitolu v Rimu. Vir: <http://sl.wikipedia.org>.

7. Filozofske ideje

Od 2. stol. pr. n. št. so Rimljane vedno bolj privlačile grške filozofske ideje, ki so skušale odgovoriti na pomembna življenjska vprašanja. Pri Rimljanih je bil močno razširjen stoicizem, ki je imel grške korenine. Svojo filozofijo so predstavljali kot način življenja, ne zgolj kot teorijo. Svarili so pred pretiranim uživaštvom in poudarjali, da so vsi ljudje, tudi tujci in sužnji, prebivalci istega sveta in je z njimi treba tako tudi ravnati. Verjetno je prav stoicizem pripomogel k izboljšanju življenja sužnjem od 1. stol. naprej.

> Ugrabitev Evrope. Sliko je naslikal znani holandski slikar Rembrandt leta 1632. Vir: <http://en.wikipedia.org>.

>

8. So nam bili Rimljani podobni ali drugačni od nas?

Rimska kultura se od naše precej razlikuje in ji je hkrati tudi podobna. Naša kultura in kultura se je namreč razvila med drugim tudi na rimskih temeljih. Prevzeli smo rimsko pisavo, zgledujemo se po rimski kulturi in umetnosti, latinščina je še vedno pomemben jezik v nekaterih strokah, npr. medicini. Kljub temu, da rimski svet ni cenil človeškega življenja kot ga danes, da so imele ženske drugačno vlogo v družbi in da so bili odnosi do sužnjem zelo slabi, bi bili presenečeni nad presenetljivo dobrimi zdravniki, raznovrstno hrano, dobrimi cestnimi povezavami, učinkovito pošto službo, predvsem pa čudovito umetnostjo in arhitekturo ter živahnostjo rimskih mest.

Viri:

Antika: leksikon. Uredila M. C. Howatson. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1998.

Carpino, Jerome: Daily life in Ancient Rome. Harmondsworth: Penguin, 1986.

Kako so živeli Rimljani. Ljubljana: Karantanija, 2000.

Koch, Wilfried: Umetnost stavbarstva. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1999.

Plesničar-Gec, Ljudmila; Kuhar, Boris: Emona in rimska kuhinja: Apicijevi recepti za današnjo rabo. Ljubljana: Kmečki glas: Mestni muzej Ljubljana, 1996.

Županek, Bernarda; Žmuc, Irena; Polajnar, Janez: Emona: mit in resničnost. Ljubljana: Muzej in galerije mesta Ljubljane, 2010. [katalog razstave]

Končno geslo:

.

Roma aeterna. (Rim, ki je od nekdaj in lahko traja večno – takrat je bilo videti, da je Rim neuničljiv in večni. Izraz je že iz antike, iz 1. stol. pr. n. št.)

Ime in priimek

Ime OŠ

Naslov OŠ ali domači naslov

Rešitev oddaj v svoji knjižnici ali jo pošlji na naslov:

MKL, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo, Kersnikova 2, 1000 Ljubljana »Za MEGA kviz«

Pripravili: dr. Bernarda Županek in Petra Peunik, Mestni muzej Ljubljana